

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาของปัญหา

คนถือว่าเป็นทรัพยากรที่สำคัญที่สุดที่ต้องได้รับการพัฒนา การจะพัฒนาคนต้องพัฒนาที่ การศึกษาหากคนได้รับการศึกษาอย่างทั่วถึงและมีคุณภาพแล้ว จะทำให้การพัฒนาอย่างอื่นเป็นไปได้ โดยง่าย และมีประสิทธิภาพ ดังนั้นประเทศที่เจริญแล้วจะเน้นสิทธิและเสรีภาพในการศึกษา ซึ่งถือว่าเป็น การบริการทางสังคมที่ทุกคนควรได้รับโอกาสอย่างเท่าเทียมกัน พระราชบัญญัติ การศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2545 มาตรา 10 วรรคสองระบุไว้ว่า “การจัดการศึกษา สำหรับบุคคล ซึ่งมีความบกพร่องทางร่างกาย จิตใจ สติปัญญา อารมณ์ สังคม การสื่อสารและการเรียนรู้ หรือมีร่างกายพิการหรือทุพพลภาพหรือบุคคลซึ่งไม่สามารถพึ่งตนเองได้ หรือไม่มีผู้ดูแลหรือด้อยโอกาส ต้องจัดให้บุคคลดังกล่าวมีสิทธิและโอกาสได้รับการศึกษาขั้นพื้นฐานเป็นพิเศษ ” วรรคสาม “ การจัดการ ศึกษาสำหรับคนพิการในวรรคสองให้จัดตั้งแต่แรกเกิดหรือพบความพิการโดยไม่เสียค่าใช้จ่ายและให้บุคคล ดังกล่าวมีสิทธิได้รับสิ่งอำนวยความสะดวก สื่อ บริการและความช่วยเหลืออื่นใดทางการศึกษา ตาม หลักเกณฑ์และวิธีการที่กำหนดในกฎกระทรวง “ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2542, หน้า 7 - 8)

จากพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ ที่กล่าวมารัฐบาลจึงมีนโยบายให้โรงเรียนปกติทุกโรงเรียน ต้องรับเด็กพิการเข้าเรียนร่วมกับเด็กทั่วไป เพื่อให้เด็กพิการมีโอกาสเข้าเรียนโรงเรียนใกล้บ้าน เป็นการ ประหยัดค่าใช้จ่ายของผู้ปกครอง เพื่อให้เด็กพิการได้มีชีวิตอยู่ในครอบครัวกับบิดา มารดา และญาติพี่น้อง ตามปกติ มีโอกาสเรียนรู้และสามารถปรับตัวให้เข้ากับสังคม และอยู่ร่วมในสังคมอย่างเป็นประโยชน์ได้ นอกจากนี้แล้วการจัดการศึกษาเพื่อคนพิการหรือบุคคลที่มีความต้องการพิเศษในปัจจุบันมุ่งจัด การศึกษาในลักษณะการศึกษาแบบเรียนร่วม (วินัย รูปคำดี, 2550, หน้า 2)

การจัดการศึกษาแบบเรียนร่วม เป็นความร่วมมือและรับผิดชอบร่วมกัน ระหว่างครูทั่วไป และครู การศึกษาพิเศษในโรงเรียน เพื่อดำเนินกิจกรรมการเรียนการสอนและบริการต่างๆ ให้กับนักเรียนในความ ดูแล ซึ่งการจัดการศึกษาแบบเรียนร่วม มีหลายรูปแบบแล้วแต่จะจัดในรูปแบบใดรูปแบบหนึ่งหรือหลาย รูปแบบในโรงเรียนเดียวกัน การที่มีเด็กที่มีความต้องการพิเศษมีโอกาสเข้าเรียนร่วมในชั้นเรียนปกติ ก็ถือว่า

เป็นการเรียนร่วมซึ่งจะจัดให้เรียนร่วมบางเวลาหรือเต็มเวลาขึ้นอยู่กับความสามารถของเด็กที่มีความต้องการพิเศษแต่ละคนหรือแต่ละประเภทที่มีความสามารถตามศักยภาพของเด็กที่มีความต้องการพิเศษ สิ่งสำคัญของการเรียนร่วมให้เด็กได้อยู่ร่วมในสังคมของคนปกติ และได้ทำกิจกรรมหรือแลกเปลี่ยน ประสบการณ์ร่วมกันระหว่างเด็กที่มีความต้องการพิเศษกับเด็กปกติ เพื่อให้โอกาสเด็กที่มีความต้องการพิเศษได้แสดงความสามารถตามศักยภาพของเด็กที่มีความต้องการพิเศษเองและให้เด็กที่มีความต้องการพิเศษได้รับทราบว่าเป็นส่วนหนึ่งของสังคม สังคมไม่ได้รังเกียจความพิการแต่สังคมให้การยอมรับและคอยให้ความช่วยเหลือ (<http://www.thaiwisdom.org>)

ด้วยเหตุนี้สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานได้มีนโยบายจัดระบบการบริหารจัดการเรียนร่วมโดยใช้โครงสร้างซีท (SEAT Framework) ซึ่งประกอบด้วย ด้านผู้เรียน (S : Students) ด้านสภาพแวดล้อม (E : Environment) ด้านกิจกรรมการเรียนการสอน (A : Activities) ด้านเครื่องมือ สื่อ สิ่งอำนวยความสะดวก (T : Tool) จากกรอบแนวคิด และนโยบายของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานด้านการเรียนร่วมสู่การปฏิบัติ ได้มีการคัดเลือกโรงเรียนแกนนำจัดการเรียนร่วมในทุกจังหวัดทั่วประเทศ ตั้งแต่ปีการศึกษา 2547 จนถึงปัจจุบัน จังหวัดนครสวรรค์ได้รับคัดเลือกจำนวน 77 โรงเรียน และใช้กรอบแนวคิดตามโครงสร้างซีท (SEAT Framework) ในการบริหารจัดการเรียนร่วม ในโรงเรียนแกนนำจัดการเรียนร่วม

จากโครงสร้างของโครงสร้างซีท (SEAT Framework) ในด้านผู้เรียน และด้านสภาพแวดล้อมเป็นด้านที่สำคัญ เพราะว่าด้านผู้เรียนเป็นการเตรียมความพร้อมของเด็ก ซึ่งถือว่าเป็นขั้นตอนที่มีความสำคัญมาก สำหรับโรงเรียนปกติที่จัดการศึกษาแบบเรียนร่วม หากมีการเตรียมความพร้อมให้แก่เด็กได้ดี และสมบูรณ์แล้ว ปัญหาที่จะเกิดขึ้นในระหว่างการเรียนร่วมก็จะลดน้อยลง เด็กที่เข้ามาในชั้นเรียนร่วมก็จะมี ความเข้าใจในเด็กที่มีความต้องการพิเศษ ในด้านสภาพแวดล้อมโรงเรียนจะต้องจัดเตรียมสภาพแวดล้อมให้มีข้อจำกัดน้อยที่สุดเพื่ออำนวยความสะดวกแก่ผู้เรียนที่มีความบกพร่อง หรือพิการประเภทต่างๆ และ ส่วนที่สำคัญที่สุดคือบุคคลที่เกี่ยวข้องกับตัวเด็ก นั่นก็คือ ผู้ปกครอง ครู และผู้บริหาร ผู้บริหารเป็นผู้ที่มี บทบาทสำคัญยิ่งในโรงเรียนจะเป็นผู้นำ และสร้างบรรยากาศของการยอมรับนักเรียนที่มีความต้องการ พิเศษเรียนร่วมในโรงเรียน เพื่อที่เด็กที่มีความต้องการพิเศษสามารถใช้ชีวิตประจำวันในโรงเรียน และสังคม ได้อย่างมีความสุข เนื่องด้วยผู้ศึกษาค้นคว้าได้สอนอยู่ในโรงเรียนแกนนำจัดการเรียนร่วมจึงสนใจที่จะศึกษาในเรื่องของสภาพการดำเนินงาน และปัญหาในการบริหารจัดการการเรียนร่วมโดยใช้โครงสร้างซีท (SEAT Framework) ในด้านผู้เรียน และด้านสภาพแวดล้อม ของโรงเรียนแกนนำจัดการเรียนร่วม ในสังกัด

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครสวรรค์ เพื่อนำประโยชน์ไปใช้เป็นแนวทางการปรับปรุง พัฒนาการบริหารจัดการศึกษาแบบเรียนร่วมต่อไป

จุดมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้า

1. เพื่อศึกษาสภาพการบริหารจัดการเรียนร่วมในด้านผู้เรียน และด้านสภาพแวดล้อม ตามโครงสร้างซีท (SEAT Framework) ของโรงเรียนแกนนำจัดการเรียนร่วม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครสวรรค์
2. เพื่อศึกษาปัญหาการบริหารจัดการเรียนร่วมในด้านผู้เรียน และด้านสภาพแวดล้อม ตามโครงสร้างซีท (SEAT Framework) ของโรงเรียนแกนนำจัดการเรียนร่วม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครสวรรค์
3. เพื่อเปรียบเทียบปัญหาในการบริหารจัดการเรียนร่วมในด้านผู้เรียน และด้านสภาพแวดล้อม ตามโครงสร้างซีท (SEAT Framework) ของโรงเรียนแกนนำจัดการเรียนร่วม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครสวรรค์ จำแนกตามขนาดของสถานศึกษา ได้แก่ ขนาดเล็ก ขนาดกลาง และขนาดใหญ่

ความสำคัญของการศึกษาค้นคว้า

1. ทำให้ทราบปัญหาในการบริหารจัดการเรียนร่วมในด้านผู้เรียนและด้านสภาพแวดล้อม สภาพแวดล้อม ตามโครงสร้างซีท (SEAT Framework) ของโรงเรียนแกนนำจัดการเรียนร่วม อันจะเป็นแนวทางในการปฏิบัติสำหรับผู้บริหารโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครสวรรค์
2. ทำให้ทราบข้อมูลเพื่อนำไปใช้ในการปรับปรุงการวางแผนเพื่อดำเนินการ การบริหารงานจัดการเรียนร่วม ตามโครงสร้างซีท (SEAT Framework) ของโรงเรียนแกนนำจัดการเรียนร่วม ได้อย่างเหมาะสม และสอดคล้องกับความต้องการของบุคลากรในโรงเรียน ซึ่งมีผลโดยตรงต่อการพัฒนาการบริหารงานอย่างมีระบบ

ขอบเขตของการศึกษาค้นคว้า

1. ด้านเนื้อหา

ศึกษาการบริหารจัดการการเรียนร่วมในด้านผู้เรียน และด้านสภาพแวดล้อม ตาม

โครงสร้างซีท (SEAT Framework) ของโรงเรียนแกนนำจัดการเรียนร่วม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา นครสวรรค์ จำแนกได้ 2 ด้านดังนี้ คือ

- 1.1 ด้านผู้เรียน (S : Students)
 - 1) การเตรียมความพร้อมเด็กพิเศษ
 - 2) การเตรียมความพร้อมในการยอมรับของเด็กปกติ
- 1.2 ด้านสภาพแวดล้อม (E : Environment)
 - 1) สภาพแวดล้อมทางกายภาพ
 - 2) บุคคลที่เกี่ยวข้องในสภาพแวดล้อมของเด็ก

2. ด้านประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ได้แก่ ผู้บริหารโรงเรียนแกนนำจัดการเรียนร่วมจำนวน 77 คน และครูผู้สอนเด็กพิเศษ จำนวน 385 คน ในโรงเรียนแกนนำจัดการเรียนร่วม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครสวรรค์ รวมประชากรที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าทั้งสิ้น 462 คน

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ได้แก่ ผู้บริหารโรงเรียน และ ครูผู้สอนเด็กพิเศษในโรงเรียนแกนนำจัดการเรียนร่วม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครสวรรค์ กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างตามตารางสำเร็จรูปของ เครจซี่และมอร์แกน (Krejcie and Morgan) ได้กลุ่มตัวอย่าง ผู้บริหารโรงเรียน 77 คน แยกเป็น ผู้บริหารโรงเรียนขนาดเล็ก จำนวน 27 คน ผู้บริหารโรงเรียนขนาดกลาง จำนวน 38 คน และผู้บริหารโรงเรียนขนาดใหญ่ จำนวน 12 คน ครูผู้สอนเด็กพิเศษ จำนวน 193 คน แยกเป็น ครูผู้สอนเด็กพิเศษในโรงเรียนขนาดเล็ก จำนวน 68 คน ครูผู้สอนเด็กพิเศษในโรงเรียนขนาดกลาง จำนวน 95 คน และครูผู้สอนเด็กพิเศษในโรงเรียนขนาดใหญ่ จำนวน 30 คน โดยวิธีการสุ่มตัวอย่างแบ่งชั้น (Stratified Random Sampling)

3. ด้านตัวแปร

3.1 ตัวแปรต้น ได้แก่โรงเรียนแกนนำจัดการเรียนร่วม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครสวรรค์ จำแนกตามขนาดของสถานศึกษา

- 3.1.1 ขนาดเล็ก
- 3.1.2 ขนาดกลาง
- 3.1.3 ขนาดใหญ่

3.2 ตัวแปรตาม ได้แก่ การบริหารจัดการการเรียนร่วม โดยใช้โครงสร้างซีท (SEAT

Framework) แบ่งออกเป็น 2 ด้าน ดังนี้

3.2.1 สภาพการบริหารจัดการศึกษาแบบเรียนร่วม ในโรงเรียนแกนนำจัดการเรียนร่วม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครสวรรค์ ในด้าน

- 1) ผู้เรียน (S : Students)
 - 1.1) การเตรียมความพร้อมเด็กพิเศษ
 - 1.2) การเตรียมความพร้อมในการยอมรับของเด็กปกติ
- 2) สภาพแวดล้อม (E : Environment)
 - 2.1) สภาพแวดล้อมทางกายภาพ
 - 2.2) บุคคลที่เกี่ยวข้องในสภาพแวดล้อมของเด็ก

3.2.2 ปัญหาการบริหารจัดการศึกษาแบบเรียนร่วม ในโรงเรียนแกนนำจัดการเรียนร่วม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครสวรรค์ ในด้าน

- 1) ผู้เรียน (S : Students)
 - 1.1) การเตรียมความพร้อมเด็กพิเศษ
 - 1.2) การเตรียมความพร้อมในการยอมรับของเด็กปกติ
- 2) สภาพแวดล้อม (E : Environment)
 - 2.1) สภาพแวดล้อมทางกายภาพ
 - 2.2) บุคคลที่เกี่ยวข้องในสภาพแวดล้อมของเด็ก

นิยามศัพท์เฉพาะ

สภาพการบริหารจัดการเรียนร่วม หมายถึง สถานการณ์จริงที่เกิดขึ้นในโรงเรียนแกนนำจัดการเรียนร่วมในการบริหารจัดการเรียนร่วมโดยใช้โครงสร้างซีท (SEAT Framework) ในด้านผู้เรียน และด้านสภาพแวดล้อม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครสวรรค์

ปัญหาการบริหารจัดการเรียนร่วม หมายถึง สิ่งที่เกิดขึ้นในการบริหารจัดการเรียนร่วมโดยใช้โครงสร้างซีท (SEAT Framework) ในด้านผู้เรียน และด้านสภาพแวดล้อม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครสวรรค์

การบริหารจัดการเรียนร่วมโดยใช้โครงสร้างซีท (SEAT Framework) หมายถึง แนวทางที่ผู้บริหารสถานศึกษานำมาเป็นแนวทางในการบริหารจัดการศึกษาแบบเรียนร่วม ประกอบด้วย

- 1) ด้านนักเรียน (S : Students) ได้แก่ กิจกรรมที่เป็นการเตรียมความพร้อมเด็ก

พิเศษและเด็กปกติที่เรียนร่วมในโรงเรียนปกติ ด้านร่างกาย วิชาการ อารมณ์และสังคม และการช่วยเหลือตนเอง เพื่อพัฒนาศักยภาพทุกด้าน ได้แบ่งออกเป็น 2 ด้าน คือด้านการเตรียมความพร้อมเด็กพิเศษ และการเตรียมความพร้อมในการยอมรับของนักเรียนทั่วไป

2) ด้านการจัดสภาพแวดล้อม (E : Environment) หมายถึง สภาพแวดล้อมภายในโรงเรียนที่โรงเรียนจะต้องดำเนินการปรับปรุงหรือพัฒนา แบ่งออกได้ 2 ด้าน คือ ด้านสภาพแวดล้อมทางกายภาพ และด้านบุคคลที่เกี่ยวข้องในสภาพแวดล้อมของเด็ก

การเตรียมความพร้อมเด็กพิเศษ หมายถึง การเตรียมความพร้อมในด้านร่างกาย จิตใจ อารมณ์ สังคม และการช่วยเหลือตนเอง เพื่อให้สอดคล้องกับความต้องการจำเป็นพิเศษของนักเรียนพิการเป็นเฉพาะบุคคล การเตรียมความพร้อมของนักเรียนพิการหรือนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษนั้นต้องคำนึงถึงจิตใจ รวมไปถึงการเตรียมทักษะที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิต เพื่อให้เด็กสามารถดำรงชีวิตอิสระ และช่วยเหลือตนเองได้มากที่สุดและเร็วที่สุด

การเตรียมความพร้อมในการยอมรับของเด็กปกติ หมายถึง การเตรียมความพร้อมของนักเรียนปกติโดยให้ความรู้เกี่ยวกับธรรมชาติของผู้พิการ การมีเจตคติที่ดี ตลอดจนแนวปฏิบัติที่ถูกต้องเหมาะสมเกี่ยวกับการดูแล ช่วยเหลือคนพิการ

สภาพแวดล้อมด้านกายภาพ ได้แก่ การจัดสภาพห้องเรียนให้มีความเหมาะสมกับเด็กพิการ การดูแลอาคารเรียน อาคารประกอบ ตลอดจนสิ่งแวดล้อมภายในบริเวณโรงเรียน เช่น สนาม สวนหย่อม ทางเดิน ฯลฯ โดยโรงเรียนจะต้องจัดเตรียมสภาพแวดล้อมให้มีข้อจำกัดน้อยที่สุดเพื่ออำนวยความสะดวกแก่ผู้เรียนที่มีความบกพร่อง หรือพิการประเภทต่างๆ

บุคคลที่เกี่ยวข้องในสภาพแวดล้อมของเด็ก ได้แก่ พ่อ แม่ ผู้ปกครองนักเรียนทั้งเด็กพิการและเด็กปกติ ตลอดจน ผู้บริหาร ครูอาจารย์ กรรมการสถานศึกษา ซึ่งโรงเรียนจะต้องดำเนินการสร้างความรู้ ความเข้าใจ เจตคติที่ดี ตลอดจนแนวปฏิบัติในการดูแลช่วยเหลือเด็กพิการ เพื่อให้เกิดความร่วมมือช่วยเหลือสนับสนุนให้การจัดการเรียนร่วมเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ

โรงเรียนแกนนำจัดการเรียนร่วม หมายถึง โรงเรียนที่มีการจัดการเรียนการสอนให้กับเด็กพิเศษเรียนร่วมในโรงเรียนปกติ โดยได้รับการสนับสนุนส่งเสริม ช่วยเหลือ จากบุคลากรในโรงเรียน และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง โดยจัดการเรียนร่วมในชั้นเรียนปกติเต็มเวลา เรียนร่วมเป็นบางเวลา เรียนร่วมโดยได้รับการสอนเสริมจากครูสอนเสริม ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครสวรรค์ โดยใช้โครงสร้างซีท (SEAT Framework) จำนวน 77 โรงเรียน

ผู้บริหารโรงเรียน หมายถึง ผู้อำนวยการหรือผู้รักษาการตำแหน่งบริหารโรงเรียนแกนนำจัดการเรียนร่วม ยึดหลักการบริหารจัดการการเรียนร่วมโดยใช้โครงสร้างซีท สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครสวรรค์

ครูผู้สอนเด็กพิเศษ หมายถึง ครูผู้ที่ทำหน้าที่เป็นครูประจำชั้น หรือผู้ที่รับผิดชอบการศึกษาพิเศษในโรงเรียนแกนนำจัดการเรียนร่วม โดยใช้โครงสร้างซีท (SEAT Framework) ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครสวรรค์ จำแนกตามขนาดของสถานศึกษา

ขนาดของสถานศึกษา หมายถึง โรงเรียนที่มีจำนวนนักเรียนตามที่สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานกำหนดในการประเมินโรงเรียนเรียนร่วม ดังนี้

1. ขนาดเล็ก คือ โรงเรียนที่มีจำนวนนักเรียน ไม่เกิน 200 คน
2. ขนาดกลาง คือ โรงเรียนที่มีจำนวนนักเรียน ตั้งแต่ 201 – 600 คน
3. ขนาดใหญ่ คือ โรงเรียนที่มีจำนวนนักเรียน ตั้งแต่ 601 ขึ้นไป

สมมุติฐานการศึกษาครั้งนี้ว่า

โรงเรียนแกนนำจัดการเรียนร่วมที่มีขนาดต่างกัน มีปัญหาในการบริหารงานด้านผู้เรียน และด้านสภาพแวดล้อม ตามโครงสร้างซีท (SEAT Framework) แตกต่างกัน

